

Länstyrelsen
Norrbotten

Yttrande

1 (4)

Datum
2023-06-19

Ärendebeteckning
705-5011-2023

Socialdepartementet

Genomförande av nya krav på upphettade tobaksvaror

Er beteckning: S2023/01284 (delvis)

Länstyrelsen i Norrbottens län (nedan Länstyrelsen) yttrar sig över Regeringskansliets PM *Genomförande av nya krav på upphettade tobaksvaror*.

Sammanfattning

Europeiska kommissionen har antagit det delegerade direktivet (EU) 2022/2100 av den 29 juni 2022 om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/40/EU vad gäller upphävande av vissa undantag för upphettade tobaksvaror. Genom det delegerade direktivet förbjuds upphettade tobaksvaror med karakteristisk smak samt vidare ska sådana upphettade tobaksvaror som är en tobaksvara för rökning förses med en informationstext och kombinerade hälsovarningar.

Promemorian föreslår ett införande av förbud mot upphettade tobaksvaror med karakteristisk smak i Lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter, nedan LTLP. Det föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vilka upphettade tobaksvaror som ska anses ha karakteristisk smak.

Vidare föreslås att sådana upphettade tobaksvaror som är en tobaksvara avsedd för rökning förses med informationstext och kombinerade hälsovarningar. I promemorian görs bedömningen att kravet på informationstext och kombinerade hälsovarningar bör regleras genom Folkhälsomyndighetens föreskrifter. I promemorian görs bedömningen att kommunens, Länstyrelsens och Folkhälsomyndighetens nuvarande tillsynsansvar även bör omfatta de nya kraven. Folkhälsomyndigheten och kommunerna bör få ta ut avgifter för sin tillsyn.

Länstyrelsen ställer sig positiv till förslag om förbud till försäljning av upphettade tobaksvaror med karaktäristisk smak samt till förslaget att det ska finnas informationstext och hälsovarningar på upphettade tobaksvaror för rökning. Länstyrelsen har dock synpunkter som bör beaktas och som framförs nedan

Allmänna synpunkter

- En definition av tobaksvara för rökning bör antas i lagförslaget eller framgå av dess förarbete.
- Lagförslaget kan komma att innebära ökade kostnader för myndigheter och kommuner.
- Med nya regler och tillämpningar av dessa kommer det att krävas ökade personella resurser samt en utökad kompetens hos länsstyrelserna.

Krav på informationstext och kombinerade hälsovarningar (avsnitt 4.2)

Länsstyrelsen har inget att invända beträffande promemorians förslag att införa krav på informationstext och kombinerade hälsovarningar på upphettade tobaksvaror avsedda för rökning.

Länsstyrelsen ser en risk med att det saknas definition på vad det är som avgör vad som är en upphettad tobaksvara avsedd för rökning och vad som är en upphettad rökfri tobaksvara. Att detta ska bli en tolkningsfråga från fall till fall bör medföra risker med att regelverket kan komma att bedömas olika på både regional och lokal nivå. Då det heller inte finns någon vedertagen tolkning av begreppen att falla tillbaka på är det av stor vikt att tillämpa definitioner av begreppen. Om begreppsdefinition inte sker i lagtexten så bör det framgå av förarbetena.

Länsstyrelsen mening är därför att en definition bör antas.

Nuvarande regler om tillsyn, avgifter och sekretess bör omfatta även de nya kraven (avsnitt 4.3)

Länsstyrelsen har synpunkter på promemorian vad gäller synen på resursåtgång och kostnader hos tillsynsmyndigheterna samt förslagets uppfattning till att detta löses genom ett ökat kommunalt avgiftsuttag.

Det förhållande att det ankommer på Folkhälsomyndigheten, kommunerna och rättstillämpningen att utveckla praxis kring vilka egenskaper som avgör om en upphettad tobaksvara är rökfri eller en tobaksvara för rökning riskerar att bli mycket resurskrävande, inte minst för den kommunala tillsynen. Förslaget utgår ifrån att saken kan hanteras inom ramen för den befintliga tillsynen men avhandlar inte de resursmässiga effekterna för tillsynsmyndigheterna. Ej heller tar förslaget ställning till de mycket stora skillnader som finns mellan olika kommuner beträffande förmågan att hantera och driva ärenden samt förmågan och möjligheten att anskaffa de resurser som behövs genom

den kommunala finansieringsprincipen. Länsstyrelsen menar att det finns risk för stora skillnader mellan kommunernas förmåga att bedriva en adekvat tillsyn i enlighet med förslaget. Länsstyrelsen mening är därför att de resursmässiga effekterna av förslaget bör utredas ytterligare för att inte riskera att den kommunala tillsynen blir ineffektiv samt i förlängningen därför kräver stora resurser av länsstyrelserna och Folkhälsomyndigheten.

Saken avhandlas vidare under nedan avsnitt rörande konsekvenser med hänvisning till promemorians avsnitt 5.2.4 samt 5.2.5.

Konsekvenser för målgruppen (5.2.2)

Länsstyrelsen vill understryka vikten av ett förbud mot upphettade tobaksvaror med karaktäristisk smak och bedömer att ur barnrättssynpunkt är det positivt att förbjuda tobaksvaror med karaktäristisk smak. Då undersökningar som är gjorda runt om i landet visar på att e-cigaretter med smak attraherar en yngre målgrupp. I den nationella ANDTS-strategin framkommer att barn och unga är en särskilt skyddsvärd grupp och att ett tydligt fokus i regeringens arbete är att förhindra alla former av nikotinanvändning i denna grupp, oavsett om produkterna innehåller tobak eller inte.

Konsekvenser för myndigheter (avsnitt 5.2.4)

Länsstyrelsen har ett uppdrag enligt 7 kap. 2 § Lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter att utöva tillsyn på länets kommuner och med det ha en råd- och stödfunktion till förvaltningarna. En konsekvens av införandet av regelverket bör därför sannolikt bli ett ökat behov av personella resurser på länsstyrelserna pga. ökad tillsyn och ökat behov för råd och stöd till länets kommuner. Det sistnämnda åtminstone i ett initialt skede.

Det är Länsstyrelsen uppfattning att promemorian inte i tillräcklig grad avhandlar frågan om resursåtgång hos länsstyrelserna och att denna fråga bör utredas vidare som en konsekvens av förslaget.

Konsekvenser för kommuner (avsnitt 5.2.5)

Länsstyrelsen anser att graden av resursåtgång hos kommunerna underskattas i förslaget då det framgår i förslaget att tillsynen kommer att ingå i den redan befintliga tillsynen utan behov av några ytterliga resurser och därför behöver utredas ytterligare. Det hänvisas till en lösning som redan idag fungerar relativt dåligt och riskerar skapa en bristfällig eller utebliven tillsyn.

Enligt förslaget kommer kommunerna att kontrollera att produkterna i butik har rätt märkning. Promemorian föreslår att detta ska ske som ett led i den kommunala tillsyn som idag görs av tobaksprodukter. Länsstyrelsen anser att det finns vissa farhågor beträffande promemorians förslag. Dels att resursåtgången hos kommunerna bagatelliseras samt dels att man fäster en övertro till avgiftssystemet och den kommunala hanteringen av detta. Det kommer otvivelaktigt krävas ökade resurser hos kommunerna för att hantera tillsynen.

Länsstyrelsen bedömer också att en konsekvens med att det saknas definition av produktslagen är att det kommer att skapa osäkerhet bland handläggarna och skillnader i bedömningar från kommun till kommun kan komma att ske.

Till detta ser länsstyrelsen en problematik med att det är produkttillverkarna som klassificerar sina produkter. Vilket försvårar kommunernas tillsyn över huruvida en produkt är rättmärkt eller inte. Det kan bli ytterst svårt att upptäcka vid en tillsyn om det förekommer upphettade tobaksprodukter som är märkta som rökfria tobaksvaror men som egentligen borde vara märkta som tobaksvaror för rökning med de verktyg som kommunerna har till sitt förfogande. Resultatet skulle kunna bli att felmärkta produkter säljs i handeln pga att tillsynshandläggarna inte har kunskap eller rätta verktygen för att kunna påvisa att en produkt inte är vad den ser ut att vara.

Norrbottens län består av några större kommuner med handläggare som enbart arbetar med alkohol – och tobakstillsyn, men så finns det även ett flertal små kommuner där handläggaren endast har en liten del av sin tjänst till att arbeta med tobak och liknande produkter. För de sistnämnda kommunerna kommer det sannolikt att behövas stöd, vägledning och utökade resurser i det föreslagna tillsynsområdet.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Lotta Finstorp med handläggare Mari Lindholm som föredragande samt att i den slutliga handläggningen har också Lina Segerlund, enhetschef Social hållbarhet medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia:

Hanna.m.eriksson@regeringskansliet.se